

قرارداد انتقال رسمی اسب

سیدحسین حسینی نیک^۱

بی‌تردید نقش مؤثر حیوانات در زندگی اجتماعی بشر و روند تکاملی آن از تمامی عوامل پیرامونی دیگر چشمگیرتر است چرا که نه فقط منبع اساسی تغذیه و تداوم حیات و رشد اندام او محسوب می‌شوند بلکه بخش بزرگی از تاریخ، فرهنگ، اقتصاد و حتی پیشرفت‌ها و افتخارات انسان مرهون وجود این دسته از موجودات است.

از جمله حیواناتی که از دیر زمان جایگاه ویژه‌ای در زندگی مشترک انسان با حیوان داشته و در زمینه‌هایی مانند رونق کشاورزی، تسهیل ترابری و حمل‌ونقل و همچنین در میدان‌های کارزار به عنوان جنگ‌افرازی سریع و پیشتاز در حمله و دفاع شناخته می‌شده و می‌شود، اسب است. شاهان ایران باستان هم‌چون کوروش و داریوش هخامنشی از شهامت و قدرت مانور این حیوان استفاده کرده، آن‌ها را به ارباب می‌بستند و به شکار شیر می‌رفتند. در امثال فارسی نیز اسب، مظهری از اوصاف زیبایی، وفاداری، هوش و چالاکی است.

۱. سردفتر دفتر اسناد رسمی شماره ۴۱ یزد.

هرچند خاستگاه و مراحل تکامل اسب کماکان منشأ و مبنای علمی دقیقی ندارد لیکن اسب‌های امروزی را از نسل پستاندار کوچک تحت عنوان ائو‌هیپوس دانسته که مربوط به حدود ۶۰۰ میلیون سال پیش یعنی دوران ائوسن از دوره‌های زمین‌شناسی می‌باشد. یافته‌های باستان‌شناسی در ایران حاصل تلاش‌های علمی یک قرن گذشته بوده و در تحقیقات، ثابت‌گردیده که یکی از قدیمی‌ترین اسبان دنیا، نژاد اسپچه خزری بوده و از آنجایی که این اسپچه در حوالی دریای خزر یافت شده نام کاسپین یا اسپچه خزری به آن‌ها داده شده است. اسب‌های بومی ایران اصولاً از اندام بزرگ و درشت برخوردار نیستند لیکن می‌توان آن‌ها را قوی، زیبا و رام دانست. مهم‌ترین جمعیت نژادی اسب‌های ایرانی متعلق به نژادهای اصیل عرب، ترکمن، کرد، اسپچه خزر، چناران، قره باغ و سیستانی است که هر یک نیز دارای اشکال ظاهری با ویژگی‌های ژنتیکی و اخلاقی خاص خود هستند.

علاوه بر تقسیم‌بندی اسب‌ها براساس نژاد می‌توان آن‌ها را در گونه‌های مختلفی نیز تفکیک کرد. گونه، واژه‌ای است که برای توصیف گروهی از اسب‌ها به کار می‌رود که در ظاهر فنوتیپ یا نوع استفاده از آن‌ها مشابه هم می‌باشند؛ هرچند در یک گونه ممکن است نژادهای متعددی از اسب قرار داشته باشد. نمونه‌ای از گونه‌های جدید عبارتند از گونه تروبرد،^۱ باروک،^۲ کاتینگ،^۳ کاب^۴ و گونه‌های قدیمی را با عناوینی مانند اسب جنگی، تندرو، کوچک اندام تفریحی، راهوار و رام تقسیم‌بندی کرده‌اند. هرچند از گونه‌های اسب در فرهنگ عمومی مردم و کتاب‌های تاریخی و اسب‌نامه‌ها با اصطلاحات دیگری مانند بختیاری، قشقایی، ترکی، شاهسون، طالشی و غیره نام برده شده است.

از جمله مسایل مهم و مورد نیاز برای اسب‌داری، ثبت مشخصات اسب و به عبارت دیگر،

1. Thoroughbred.
2. Baroque horse.
3. Cutting horse.
4. Cob horse.

تعیین هویت با ثبت ویژگی‌های مختص اسب از جمله تنظیم شناسنامه و نیز کارت‌های بهداشتی است. اهمیت این موضوع نه فقط از این جهت است که اطلاعات لازم برای نگهداری و تربیت اسب را در اختیار دارنده اسب قرار می‌دهد بلکه ابزار مفیدی برای شناسایی و پرهیز از هرگونه اختلاط در نسل و همچنین احراز مالکیت آن‌ها (هم برای تثبیت حقوق مالکانه و هم تسهیل در امر نقل و انتقال آن‌ها هنگام فروش و واگذاری) محسوب می‌گردد.^۱

مهم‌ترین روش‌های تعیین هویت عبارتند از ثبت علائم ظاهری، خالکوبی لب، داغ گرم، داغ سرد، میکروچیپ،^۲ اسکن چشم و وضعیت دندان‌ها که هر یک براساس روش‌های علمی خاص خود و مبتنی بر گروهی از اعداد و کدهای تعریف شده، انجام می‌گیرد.

به‌عنوان مثال علامت IR با بهره‌گیری از سیستم قراردادی حروف، نشان‌دهنده این است که اسب در ایران داغ خورده و دو خون^۳ یا تروربد^۴ است. برای نژاد کرد از علامت K و ترکمن T و ورزشی S و اسب خزر P استفاده می‌شود.

از آنجایی که بهره‌برداری از اسب به هر منظوری که خریداری یا نگهداری می‌شود اصولاً

۱. توضیح ماهنامه «کانون»: ظاهراً یکی از عوامل مؤثر در ضرورت شناسایی اسب‌های شناسنامه‌دار، تشخیص نوع کاربری اسب است.

۲. توضیح ماهنامه «کانون»: امروزه به‌جای استفاده از روش‌های سنتی و قدیمی مانند پلاک الصاقی، خالکوبی و علامت‌گذاری جهت شناسایی حیوانات از روش شناسایی مکانیزه استفاده می‌شود که براساس شناسایی توسط امواج رادیویی استوار بوده و بدون نظارت و تفسیرهای نظری و شخصی انجام می‌گیرد. میکروچیپ تنها روش شناسایی دائمی و مطمئن جانداران بوده که می‌تواند در کوتاه‌ترین زمان، جمعیت کثیری از جانداران را مورد شناسایی قرار دهد. میکروچیپ به اندازه یک دانه برنج بوده که عاری از هرگونه منبع الکتریکی است. میکروچیپ در زیر پوست جاندار کاشته می‌شود. به طوری که این عمل کاشت نظیر واکسیناسیون بوده و بسیار ساده و بدون درد انجام می‌پذیرد. هر میکروچیپ دارای یک کد اختصاصی بوده که در زمان ساخت توسط اشعه لیزر طراحی می‌گردد. این کدها غیرقابل تغییر و یا جایگزینی بوده و در تمام مراحل حیات جاندار به‌عنوان عامل دقیق شناسایی استفاده می‌شود. (ر.ک.؛ www.aftabir.com زیر عنوان «معرفی تکنولوژی میکروچیپ»، ۳ شهریور ۱۳۸۶).

۳. به اسب‌هایی گفته می‌شود که پدر آن‌ها تروربد بوده ولی مادر آن‌ها تروربد نباشد. (برای اطلاعات بیشتر، ر.ک.؛ www.Cloob.com)

۴. به اسب‌هایی گفته می‌شود که پدر و مادر آن‌ها تروربد خالص بوده و دارای شجره‌نامه ثبت شده می‌باشند.

بدون تجهیز به وسایل و لوازم خاص اسب مانند زین و افسار و دهانه امکان‌پذیر نبوده بلکه در پاره‌ای از موارد بخش قابل توجهی از ارزش معاملاتی يك اسب را تجهیزات متعلق به آن، در صورت دارا بودن، تشکیل می‌دهد و ممکن است به‌عنوان توابع و لواحق منصوبه به اسب مورد معامله تلقی گردد. علی‌هذا پرداختن به کمیت و کیفیت هر يك در عرف دارندگان اسب هم از جهت شناخت آن‌ها و هم تصریح در سند تنظیمی ضروری است.

بخشی از وسایل کاربردی که برای عموم اسب‌ها قابل استفاده‌اند، عبارتند از؛ افسار، دهانه، (کلگی)، دست جلو، زین، عرق‌گیر و جل و... به‌نحوی که اصولاً سوارکاران و دارندگان اسب بایستی از طرز کار، نصب و استفاده صحیح آن‌ها مطلع باشند.

آنچه نگارنده را به تحقیق در خصوص این موضوع ترغیب نموده؛ اولاً پاسخ به نیاز دارندگان اسب و اسب‌دارانی است که تاکنون برای مالکیت حیوان خود که در واقع مالی منقول محسوب می‌شود، فارغ از اماره تصرف دلیل دیگری بر مالکیت خود ندارند و این در حالی است که می‌توانند از فواید سند رسمی بهره‌مند گردند. هم از این جهت که مثبت مالکیت آن‌ها باشد و هم دلیل سلب مالکیت از غیر یا به‌عبارت دیگر، تصرف غیرصاحب سند، دلیل مالکیت محسوب نگردد. ثانیاً ادای وظیفه عرفی و قانونی دفاتر اسناد رسمی در تنظیم و تنسيق روابط حقوقی و اجتماعی مردم اقتضا دارد تا نسبت به تحولات اقتصادی و تغییرات ماهوی در دارایی و مایملک اشخاص از جمله ارزشمند شدن آن‌ها راه‌کارهای [قانونی و] مناسب و در خور ارائه نمایند. چنانکه امروزه داشتن اسب و نگهداری یا بهره‌مندی از منافع آن و حتی نقل و انتقالات مالکیت آن مستلزم آگاهی‌داشتن و رعایت مقررات حاکم بر معاملات اموال منقول از دیدگاه حقوقی و شرعی است و تنها مرجعی که می‌تواند بلکه موظف است به‌نحو تخصصی، انجام معاملات مربوط به عین و منافع اسب را به‌صورت سند رسمی و لازم‌الاجرا تنظیم نماید که هم مورد حمایت قانون و هم دارای اعتبار عمومی باشد، دفاتر اسناد رسمی هستند.

در جهت نیل به این اهداف، يك نمونه از قرارداد واگذاری (فروش) اسب با تعیین گزینه‌های مختلف مفروضی براساس آنچه در عرف اسب‌داران ایران معمول و مرسوم می‌باشد و نیز يك فقره سند قطعی واقعی که براساس تلفیقی از نگاه علمی و تجربی به اسب با بهره‌مندی از دانش حقوق تنظیم گردیده جهت استفاده تقدیم می‌گردد.

بدیهی است از آنجایی که براساس تحقیقات به‌عمل آمده تنظیم سند اسب برای اولین بار در دفتر اسناد رسمی انجام می‌شود و با وجود همه تحقیقات گسترده‌ای که از اسب‌داران شهرستان‌های گنبد، اهواز و یزد به‌عمل آمده مع‌الوصف بضاعت اینجانب بیش از این نبود لذا به‌منظور تکمیل و فراگیری سند تنظیمی، راهنمایی و ارشادات همه خوانندگان معزز را پذیرا خواهم بود.

فروشنده:..... که به‌موجب شناسنامه صادره برای اسب مورد معامله، مالک شناخته می‌شود.

خریدار:.....

مورد معامله: يك رأس (خیل) اسب دارای شناسنامه شماره..... صادره از معاونت فنی فدراسیون سوارکاری ایران به‌نام (عقاب) از نژاد (اصیل عرب ایران - ترکمن ایران - کرد ایرانی - خزر ایرانی - قره باغ ایرانی - چناران ایرانی و سیستانی) متولد سال..... در استان..... و جنسیت (نریان - مادبان) که به رؤیت خریدار رسیده و فاقد هرگونه بیماری خاص می‌باشد و سایر مشخصات اصلی آن به‌شرح ذیل می‌باشد.

مشخصات والدین: نام پدر (بتمن) دارای شناسنامه شماره..... از نژاد..... و نام مادر (ارمغان) دارای شناسنامه شماره..... از نژاد..... می‌باشد.

مشخصات ظاهری: دارای رنگ (کههر، خاکستری، سمند یا قرمز مایل به زرد، قره کههر، نیلی، جاف، سفید، سیاه، خرمايي، قهوه‌ای، شاه‌بلوطی) که صورت آن دارای لك پیشانی متصل تا تیغه بینی و پای راست (بخلق سفید) و پای چپ (بالای مچ سفید) یال (کم مو، پرپشت) و..... می‌باشد.

مشخصات فنی و بهداشتی: دارای داغ از نوع (گرم، سرد) و با علامت اختصاری (۰۱) برای اسب عرب خالص که در اختیار دولت است؛ ۰۲ برای اسب عرب عشایری؛ ۰۳ برای اسب عرب خالص شخصی؛ ۰۴ برای اسب دو خون عرب و یک نژاد بومی دیگر کشور؛ ۰۵ برای اسب دو خون عرب و تروبرد؛ KH00 برای اسب عرب خالص خوزستان؛ IR برای اسب ایرانی؛ K برای اسب نژاد کرد؛ T برای نژاد ترکمن؛ S برای اسب ورزشی و P برای اسب خزر) و یا میکروچیپ با مشخصات..... و کارت واکسیناسیون به شماره..... صادره از کمیته دامپزشکی هیئت سوارکاری استان..... می باشد.

مشخصات محل جدید نگهداری اسب: به نشانی؛ .....

مشخصات ژنتیکی: عبارت است از.....

مشخصات فتوگراف اسب: عکس مأخوذه از اسب مورد معامله به صورت تمام قد و تمام رخ پیوست این سند بوده که ذیل آن به امضای متعاملین رسیده و امضای نامبردگان نیز توسط دفترخانه تصدیق گردیده است.

ضمناً اسب مرقوم دارای بیمه نامه مسئولیت مدنی به شماره..... صادره از شرکت بیمه..... از تاریخ..... به مدت یک سال می باشد.

اسب مورد معامله دارای لوازم جانبی به شرح ذیل نیز بوده که جزو مورد معامله محسوب است. الف) افسار چرمی که آبخوری و دست جلو به آن متصل شده اند مشتمل بر بالاسری، حلقه بندگونه، زیرگویی، رودماغی و حلقه بست.

ب) آبخوری از نوع (لاستیکی میله ای، تخم مرغی، پلهام، دی، هویزه) مشتمل بر کلگی و پیشانی بند.

۱. توضیح ماهنامه «کانون»: ممکن است ریشه این نامگذاری اختصاری برای تمییز و تشخیص اسب خزر یا اسب کاسپین یا اسبچه خزر - که معروف به اسب مینیاتور دریای خزر است - از سایر اسبها باشد که از حرف P استفاده می شود و ظاهراً از واژه Pony (همان اسبچه خزر یا اسب مینیاتور دریای خزر) «The Caspian horse is Pony Size» که بین ۹۰ تا ۱۲۰ سانتیمتر قد دارد) گرفته شده باشد. یادآور می شود قید علامت اختصاری که به صورت داغی جزو مشخصات ظاهری بر بدن اسب نمایش داده می شود، در سند، هم ضروری است و هم تشخیص آن نیازمند کارشناس اسب و متخصص این امر است.

ج) زین از نوع (ایرانی، شیرازی، خارجی، پرش، کورسی، معمولی، زینتی) مشتمل بر قاچ عقب، خانه زین، بالشتک، پوشش حلقه‌ها، تنگ، سرتنگ، برگه‌های سرتنگ، بند رکاب، قاچ جلو و برگ زین. د) رکاب از نوع (فلزی، پلاستیکی).

ه) عرق گیر و جل.

بها: مبلغ..... ریال که نقداً توسط خریدار به فروشنده پرداخت شده و نامبرده اقرار به دریافت نمود.

شرایط ضمن عقد:

الف) محل تسلیم: اسب مورد معامله در اصطبل فروشنده واقع در..... تحویل خریدار گردیده و نامبرده اقرار به تصرف نمود. علی‌هذا هرگونه خسارت مالی و جانی که به اسب وارد آید و نیز هزینه و مسئولیت نقل و انتقال و جابجایی از مبدأ مرقوم تا محل مورد نظر خریدار پس از تسلیم برعهده خریدار مزبور خواهد بود.

ب) اسقاط کافه خیارات و از جمله خیار حیوان و مجلس، به خصوص خیارغین ولو فاحش از طرفین به عمل آمد و این معامله در کمال رضایت و آگاهی متعاملین منعقد گردید.

ج) حسب‌الاقرار فروشنده، اسب مورد معامله فاقد حمل بوده و چنانچه بعداً برای وی محرز گردد نتایج حاصله ملحق به مادر است.

د) فروشنده فوق‌الذکر در ضمن عقد خارج لازم، ملتزم شرعی و قانونی گردید که در صورت کشف هرگونه فساد در معامله مزبور، از حال الی يك سال شمسی، علاوه بر رد بهای دریافتی از عهده غرامات وارده بر خریدار برآید.

ه) اسب مرقوم علاوه بر اوصاف ظاهری و ذاتی دارای وصف خاص نیز بدین شرح که در مسابقات ورزشی..... حایز کسب رتبه برتر گردیده، می‌باشد.

و) مفاد بخشنامه شماره ۱۰/۱۳۰ - ۵۸/۱/۱۴ ثبت کل به خریدار تفهیم و نامبرده به مسئولیت خود به انجام معامله اقدام نمود. ضمناً به‌اظهار طرفین منافع مورد معامله قبلاً به کسی واگذار نشده است.

